

TÜRKÇENİN AZ BİLİLEN BİR EKİ: +1A₇
AN UNCOMMON SUFFIX OF TURKISH: +1A₇

FERDİ GÜZEL

Yrd. Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Asst. Prof. Dr., Bayburt University, Faculty of Human and Social Sciences, Department of Turkish Language and Letter
ferdiguzel@bayburt.edu.tr
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-5601-5661

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi-Journal of Turkish Researches Institute
TAED-61, Ocak-January 2018 Erzurum
ISSN-1300-9052

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 12.07.2017
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 18.09.2017
Sayfa-*Pages* : 191-202
DOI- : <http://dx.doi.org/10.14222/Turkiyat3785>

www.turkiyatjournal.com
<http://dergipark.gov.tr/ataunited>
This article was checked by iThenticate or Turnitin.

TÜRKÇENİN AZ BİLİNER BİR EKİ: +IAŋ*
AN UNCOMMON SUFFIX OF TURKISH *+IAŋ

FERDİ GÜZEL

Öz

+IAŋ eki, Türkçenin en az bilinen eklerinden biridir. İlk kez Dîvânu Lugâti't Türk'te görülen bu eke tarihî ve çağdaş dönemler ile ilgili gramer kitaplarının büyük bir kısmında yer verilmemiştir. Örnek kelime çok az olduğu ve ekin işlevi tam olarak belirlenemediği için bu ekle türetilmiş bazı kelimeler hakkında yanlış değerlendirmeler yapılmıştır. Tarihî ve çağdaş lehçelerde sadece birkaç kelimeye görülen +IAŋ eki, Türkiye Türkçesi ağızlarında 'benzerlik, yakınlık' işlevi ile pek çok kelime türetmiş işlek bir ektir.

Anahtar Kelimeler: Yapım eki, +IAŋ eki, Türkiye Türkçesi ağızları.

Abstract

+IAŋ is one of the uncommon suffixes. This suffix which was firstly used in Dîvânu Lugâti't Türk has not taken place in most parts of grammar books related to historical and modern periods. Some wrong evaluations have been made about the words derived from this suffix because of the fact that there are very few sample words and the function of the suffix has not been determined. +IAŋ, which is only seen in a few words in the historical and modern dialects, is a common suffix deriving a lot of words with the function of 'similarity, likeness' in the dialects of Turkish.

Key Words: Derivative suffix, suffix of +IAŋ, The dialects of Turkish.

1. Giriş

Türkçede +IAŋ denince akla en başta bazı yabancı hayvan adlarında görülen 'lan' unsuru gelmektedir. Yapısı tam olarak çözülememiş *arşlan*, *kaplan*, *sırtlan* vb. hayvan adları, bazı bilim adamlarına göre +IAŋ eki ile türemiştir (Brockelmann 1954: 118; Räsänen 1957: 104; Clauson 1972: XLVIII; Clauson 2007: 190). Başta *arşlan* olmak üzere, içinde 'lan' unsurunu taşıyan *kaplan*, *sırtlan* vb. hayvan adlarının yapısı hakkında pek çok farklı görüş ileri sürülmüştür (bk. TDES: 20-23, 366-367; Brockelmann 1954: 118; Räsänen 1957: 104; Clauson 2007: 190; EDPT: 238, 584; VEWT: 27, 234, 420; ESTY-I: 177-179; Şçerbak 2000: 290-295; Hatipoğlu 1974: 95-96).

Bilim adamlarının +IAŋ eki bahsinde, genellikle hayvan adları üzerinde durdukları görülmektedir. Fakat +IAŋ, Türkçede hayvan adları dışında birçok kelimeye yer almaktadır. Eldeki veriler farklı kaynaklardan gelen fakat çeşitli ses olayları sonucu ses bakımından aynılaşan birden çok +IAŋ ekinin olduğunu göstermektedir:

1. Benzerlik, yakınlık bildiren +IAŋ eki.
2. Bazı hayvan adlarında var olduğu düşünülen +IAŋ eki.

* Bu makale 2-3 Haziran 2016 tarihinde TDK tarafından düzenlenen "Türk Dil Bilgisi Toplantıları-IV Türk Dilinde Ekler Sempozyumu"nda sunulan "Türkçenin Az Bilinen Bir Eki +IAŋ / +IAŋ ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bu Ek ile Kurulu Kelimeler" adlı bildirisinin gözden geçirilmiş, yeniden düzenlenmiş şeklidir.

3. Yansıma kelimelerden çeşitli sıfatlar ve adlar türeten +lAn eki [bk. TTA *coplan* “büyük, derin dere; bataklık” (DS: 992), *zırtlan* “terbiyesiz” (DS: 4380), *gürlen* “ağız geniş, iki kulplu su testisi” (DS: 2237).
4. +lA-ğAn birleşik ekinden gelişen +lAn eki [bk. TTA *kavlan / kavlaan/ kavlağan* “bir tür çınar ağacı” (DS: 2689)].
5. +lAyIn ekinden gelişen, zaman ve durum zarfları türeten +lAn eki [bk. TTA *bayaklan/ bayakleyin* “demin, az önce, şimdi” (DS: 575), *ılgarlen* “birdenbire” (DS: 2467), *usullen* “tedbirli, ihtiyatlı olarak” (VTA: 296), *sabalan* “sabahleyin” (RİA: 303)].

Tespit edebildiğimiz kadarıyla hayvan adları dışında +lAn ekinin görüldüğü kelimelere tarihî ve çağdaş lehçelerle ilgili çalışmaların sadece birkaçında yer verilmiştir (Atalay 1941: 190; Brockelmann 1954: 118; Ganiyev 2013: 97). Fakat bu çalışmalarda farklı kaynaklardan gelen +lAn ekleri aynı başlık altında ele alınmış, bu eklerin yapıları üzerinde durulmamıştır.

Brockelmann, +lAn ekini iki alt başlık altında ele almış, ilk alt başlıkta “partizipien” olarak gördüğü +lAn ekine, ikinci alt başlıkta ise hayvan adları türeten +lAn ekine yer vermiştir. Yazar, birinci alt başlıkta birbirinden farklı işlevlere sahip, farklı kaynaklardan gelen ekleri aynı ekmiş gibi ele almıştır. Yazarın ‘partizipien’ olarak kabul ettiği +lAn ekine verdiği örnek kelimeler şunlardır: *kan aldurgayçılan* “Blutwegnehmend”, *kündelen* “quer”, *mağrıplan* “gegen Sonnenuntergang”, *tüşlen* “Brustpanzer des Pferdes”, *suvlan* “glatt” (1954: 118). Brockelmann’ın verdiği ilk örneğin yapısı karmaşıktır. Kelimenin tespiti veya yazıya geçirilmesi esnasında bir yanlışlık söz konusu değilse buradaki ek, çekimli fiillerden sonra gelen pekiştirici bir unsurdur (bk. Deny 1941: 881-882; Üstüner 2013: 217-218). Diğer iki örnekte ek, +lAyIn (bk. Ergin 1990: 164; Tekin 2001: 229-245; Korkmaz 2000: 70) ekinden gelişmiştir veya +lAyIn birleşik ekinde de bulunan +lA pekiştirme eki ile yine pekiştirici bir unsur olan +n (+An) ekinin (bk. Üstüner 2013: 87-96; Ercilasun 2008: 49) birleşmesinden oluşmuştur. Zarf türetmektedir: *kündelen* “eğri, ters, çapraz” < *künde* ‘eğri, ters’ (bk. DTO: 479, LÇ: 262), *mağrıplan* “batıya, günbatımına doğru” < *mağrıp* ‘batı’. +lAn eki, *tüşlen* “at göğüslüğü, zırhı” (< *töş* ‘döş, göğüs’) kelimesinde eşya adı türetmiştir. “Parlak, düz, pürüzsüz” anlamına gelen *suvlan*¹ kelimesinde ise yakınlık, benzerlik işlevi taşımaktadır.

Atalay’a göre ek, hem isim hem de fiil köklerine gelerek çeşitli kelimeler türetmekte, en çok da yaban hayvanlarını gösteren isimlerin sonunda bulunmaktadır. Atalay, ekin isim, hayvan isimleri ve sıfat türettiğini ifade etmiştir (1941: 190). Atalay’ın hayvan isimleri dışında verdiği örnekler şunlardır: *kaylan* “taşlı ve kayalı yer”, *aklan* “damların kenarında bulunan su oluğu”, *çaylan* “kumlu yer, kumsal”, *baylan* “nazlı, şımarık”. Atalay’ın verdiği örnek kelimelerden *çaylan* Çağatay Türkçesinden, diğer örnekler Türkiye Türkçesi ağızlarından alınmıştır. Atalay’daki *ak-* fiilinden türeyen *aklan* dışındaki örnekler, benzerlik, yakınlık bildiren +lAñ eki ile kurulmuştur.

¹ Baskı hatası olmalı, kelimenin son sesi DLT’de damaksız n’dir: *suvlañ yığaç* “dalı, budağı olmayan ağaç”, *suvlañ saç* “kıvrıkcık olmayan düz saç” (DLT-III: 386). Brockelmann, başlıkta ekin +lAñ biçimini de vermiştir fakat örneklerin hiçbirinde +lAñ biçimi yer almamaktadır.

Ganiyev, bu ekin kökeni belli olmayan bazı hayvan adlarında görüldüğünü, *oklan* “bir şey yetişmeyen yer, açık alan” kelimesinde ise yer adı türettiğini ifade etmiştir (2013: 97).

Bu çalışmada benzerlik, yakınlık anlamı taşıyan +IA_η eki üzerinde durulacaktır.

2. Ekin Yapısı ve İşlevi

Yukarıda anlatıldığı gibi farklı kaynaklardan gelen birden çok +IA_n eki vardır. Bizim burada üzerinde duracağımız +IA_η eki, son sesinin damaksı olması ve benzerlik, yakınlık işlevi taşıması ile diğerlerinden ayrılır.

Benzerlik, yakınlık işlevi taşıyan +IA_η ekinin yapısı hakkında kesin bir şey söylemek güçtür. Birbirinden tamamen farklı iki görüş ileri sürülebilir. Ek, isimden fiil türeten +IA- eki ile fiilden sıfat türeten -(X)_η (bk. Erdal 1991: 337) ekinin kaynaşmasıyla ortaya çıkmış olabilir. Bu görüş doğru kabul edilirse ekin ilk parçasını oluşturan +IA-, eklendiği kelimeye “gibi olmak, benzemek” anlamını katar. +IA_η birleşik eki “gibi, gibi olan, benzeyen” anlamını taşıyan sıfatlar oluşturur: *tayla_η* “tay gibi, taya benzeyen”, *oklan* “ok gibi, oka benzeyen”, *söple_η* “söbemsî, söbeye benzeyen”, *bozla_η* “bozumsu, boza yakın” ...

Ekin +IA pekiştirme eki ile +A_η pekiştirme ekinin birleşmesi ile oluştuğu da düşünülebilir. +IA ve +A_η ekleri, +IA_η ile benzer işleve sahip ekler olduğu için bu düşünce daha doğru görünmektedir. Tarihi ve çağdaş lehçeler ile TTA’daki veriler bu düşünceyi desteklemektedir.

ET’den beri tarihî ve çağdaş lehçelerde pekiştirici bir unsur olarak görülen +IA eki (bk. Gabain 1998: 47; Erdal 1991: 403; Üstüner 2003: 214-219; Nalbant 2004: 2157-2173; Duman 2008: 345-355; Önlü 1996: 9-15; Ercilasun 2008: 35-56), Çuvaş Türkçesinde bugün de pek çok kelimeye gibilik, benzerlik işlevi ile yer alan işlek bir ektir: *açalla* “çocuk gibi, çocukça”, *arımla* “kadinca, kadın gibi”, *aşakla* “**eşekçe, eşek gibi**”, *çimirla* “yuvarlak bir şekilde”, *hılatala* “çaylak kuşu, beceriksiz kişi”, *hıtilla* “**sert görünümlü**”, *kayıkla* “**av hayvanlarının çok olduğu yer**”, *püskelle* “top, yumak”, *simistle* “yeşil, ham, olgunlaşmamış”, *tipille* “kuru, kurak”, *upalla* “ayı gibi”, *vutla* “**ateş gibi**”, *yeşille* “yeşil, taze, ham” (Ersoy 2013: 67-68). Ek, Tuva Türkçesinde de benzerlik işlevi taşımaktadır: *adazıla* “tıpkı babası” (Çağatay 1978: 173).

Tarihi ve çağdaş lehçeler ile TTA’da +A_η eki (bk. Gabain 1988: 47, Erdal 1991: 160), tıpkı +IA_η eki gibi yer adları ve nitelik bildiren sıfatlar türetmektedir: TTA *düze_η* “yüksek dağların tepelerindeki düzlükler” (DS: 1642), Alt. *düze_η* “ova, düz alan” (ATS: 191), Krgz. *tüzö_η* “ova, düz yer” (KrgS: 777); TTA *bele_η* “tepe, yüksek yer, üzeri yassı tepe, ufak tepe” (DS: 611); TTA *kıran* “çevre, kıyı, kenar, uç; dağ sırtı, tepe, yamaç, bayır; dağ tepesindeki ağaçsız, çıplak düzlük; dağ eteği” (DS: 2815-2816), OT *kıra_η* “kıyı, kenar” (ME: 143), TTT *kıra_η* “kenar, kıyı, uç, sınır, etraf” (YTS: 137); TTA *ölen* “çiçekli çayır” (DS: 3330), ET *öle_η* “bataklık yer; ıslak” (ETG: 290); TTA *gözen* “başkasının ilgisini çeken, gösterişli kimse” (DS: 2179)...

+IA_η ekinin temel görevi, yakınlık ve benzerlik anlamı ile sıfat türetmektir. Bu ekle kurulu sıfatların çoğu tarihi süreç içinde kalıplaşarak adlaşmıştır.

Ekin, +IA_k ekiyle (bk. Banguoğlu 2004: 186; Korkmaz 2003: 50; Erdal 1991: 89) yapı ve işlev benzerliği dikkat çekmektedir. TTA’da +IA_η ile kurulmuş pek çok kelimenin +IA_k’lı şekilleri de bulunmaktadır: *bozla_η* ~ *bozla_k*, *dızla_η* ~ *dızla_k*, *düzle_η* ~ *düzle_k*,

baylan ~ baylak, bozlan ~ bozlak, diplen ~ diplek, dişleñ ~ dişleg, söpleñ ~ söbelek... Türkçede kelime içindeki ve kelime sonundaki *ñ* sesinin *g ~ ğ ~ k ~ k̄* seslerine dönüşebildiği göz önüne alınacak olursa (bk. Çağatay 1954: 15-30) +IAñ ekinin daha eski olduğu, +IAk ekinin +IAñ'dan ortaya çıktığı ihtiyatla söylenebilir.

Ekin son sesi, damaksı n'dir. Fakat tarihi süreç içinde -ñ > -n değişimi ile ekin +IAN biçimi de ortaya çıkmıştır. Aynı kelime, kimi yerde +IAñ kimi yerde +IAN biçimini almış olarak görülebilmektedir.

3. Türkçede +IAñ Eki

3.1. Tarihî ve Çağdaş Lehçelerde +IAñ Eki

Türkçenin en az bilinen eklerinden biri olan +IAñ², ilk defa Dîvânu Lugâti't Türk'te karşımıza çıkmaktadır. DLT'de bu ek ile kurulmuş iki kelime yer almaktadır: *taylan er* "ince, kibar, güzel, boylu boslu, rengi parlak, elbisesi temiz adam" (DLT-III: 386), *suwlan yığaç* "dalı, budağı olmayan ağaç", *suwlan saç* "kıvrıcık olmayan düz saç" (DLT-III: 386).³

DLT'deki *taylan* kelimesinin 'tay' isminden benzerlik, yakınlık işlevi taşıyan +IAñ ile türediği açıktır: *taylan er* "tay gibi adam". Kaşgarlı'nın "Bu kelime en ziyade gençlerde kullanılır." (DLT-III: 386) açıklaması bu çözümlemeyi desteklemektedir. İkinci kelime *suwlan* ise *suw* isminden türemiş olabilir: *suwlan yığaç* "su gibi düz, pürüzsüz ağaç", *suwlan saç* "su gibi düz, pürüzsüz saç" [krş. OT *suvuk* "ağaç ve kuyruk gibi şeylerin upuzun ve cırlıçılak kalmış hali" (DLTD: 543)].

+IAñ eki Karahanlı Türkçesinden sonra da nadir görülmektedir: Çağ. *çaylan* "kumlu yer, kumsal" (Atalay 1941: 190). Brockelmann'ın eserinde, kullanılan kısaltmaların gösterildiği bir bölüm olmadığı için hangi döneme ait olduğunu, hangi eserden alındığını bilmediğimiz, dolayısıyla kontrol etme imkânı bulamadığımız Doğu Türkçesine ait *tüşlen* "at göğüslüğü, zırhı" (Brockelmann 1954: 118) kelimesi de -bir okuma veya baskı hatası söz konusu değilse- bu ek ile kurulmuş olabilir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla +IAñ eki sadece *oklan* "ince, uzun sırık" (DS: 2375) kelimesinde benzerlik, yakınlık ilgisi ile eşya, araç adı türetmiştir. Fakat *tüşlen*⁴ kelimesinde benzerlik, yakınlık ilgisi yoktur. Burada +IAñ ekinin işlevinin genişlediğini, küçültme işlevi ile eşya adı türettiğini düşünmek mümkündür [krş. Karh. *bağırçak* "eşek semeri" (DLTD: 59), TTA *elcek* "eli korumak için ele takılan ya da alınan kanca gibi bir araç" (DS: 1704)...]. TTA'da benzer anlama sahip

² Moğolcada da isimden isim yapan bir +IAñ eki vardır: *soyuğalan* "süt dişi çağındaki evcil hayvan" < soyuğa "süt dişi", *şidüley* "diş çıkarma çağındaki evcil hayvan" < şidün "diş", *tariyalan* "tarla" < tariyan "tohum" (Poppe, 1992: 48). Moğolca ek ile benzerlik, yakınlık anlamı taşıyan Türkçe +IAñ eki arasındaki ilgi araştırılmaya muhtaçtır.

³ Clauson, DLT'de sadece tek yerde geçen *taylan* kelimesinin yapısı hakkında açıklama yapmamış, DLT'de aynı anlamı taşıyan *tayuk* kelimesi ile bu kelimenin birbiriyle ilgili olabileceğini belirtmiş, +IAñ ekinin Türkçede bilinen bir ek olmadığını söylemiştir (EDPT: 568-569). Räsänen, Ramstedt'e dayanarak *taylan* kelimesinin yabancı kökenli olduğunu iddia etmiştir (VEWT: 456). Gülensoy ise kelimeyi *tay* "*genç, taze, yiğit' +la-ñ" şeklinde çözümlemiştir (KBS: 873). Taradığımız etimolojik çalışmalarda *suwlan* kelimesini sadece Clauson ele almıştır. Yazar, *suwlan* kelimesini *suwla-* fiilinden getirmiş, ama aralarındaki anlam ilgisinin açık olmadığını ifade etmiştir (EDPT: 788).

⁴ Çağdaş lehçelerde *töş* (*dös*) kökünden türemiş aynı veya benzer anlam taşıyan kelimeler genellikle +IIk eki ile kurulmuştur. Alt. *töştük* "göğüslük" (AltTS: 184), Tel. *töşdik* "at göğüslüğü" (TAS: 118), Şor. *töştük* "önlük, peşamal" (ŞS: 117).

bir kelime, +IAk ekini almıştır: TTA *bağırtlak* “kadınların göğüslerini kapamak için kullandıkları göğüslük” (DS: 535). Çağ. *çaylan* örneği, Karahanlı Türkçesi döneminden sonra -η > -n değişimi ile ekin +IAη şeklinin de ortaya çıktığını göstermektedir.

Çağdaş lehçelerde de nadir karşılaşılan bir ektir: Trkm. *aklaη* “selinden başga ot-çöp gögörmeyen ulı çege depesi, ak alaη” (TDDS-I: 49), *suwlaη* “suwuk, (nahar hakda); heniz eti-ganı berkep yetişmedik, suw yalı (çaga hakda)” (TDDS-II: 288), Tat. *aklan* “urman tiresendegé yaki urman eçendegé zur bulmagan açıklık, alan” (TTAS: 34), YUyg. *tüzleη* “vadi, dere, ova” (YUTS: 432), Krgz. *köktöm* “ilkbahar” (KrgzS: 499), Alt. *kırlaη* “dağlık arazi, tepe; zor ulaşılan yer” (AltTS: 109), Tuv. *kırlaη* “sıradağ” (TuvTS: 68). Çağdaş lehçelerde ekin daha çok yer adları türetmiş olduğu görülmektedir. Çağdaş lehçelerde, ekin sonundaki damaksı n çoğunlukla korunmuştur. Fakat aynı kelime bir lehçede +IAη, diğerinde +IAη ile karşımıza çıkabilmektedir. “Bir şey yetişmeyen yer, açık alan” anlamını taşıyan kelime, Türkmen Türkçesinde *aklaη*, Tatar Türkçesinde *aklan* biçiminde yer almaktadır.

3.2. TTA'da +IAη Eki

+IAη eki Tarihî ve çağdaş lehçelerin aksine TTA'da pek çok kelime türetmiş işlek bir ektir. TTA'da pek çok kelimedede ekin sonundaki damaksı n'nin korunmuş olması dikkat çekmektedir. Ek, TTA'da kelimelerin bir kısmında +IAη, bir kısmında +IAη şeklinde görülmekte, bazı kelimelerin ise hem +IAη hem de +IAη'lı şekilleri yer almaktadır.

TTA'da ekin +IAη dışında farklı şekilleri de bulunmaktadır: +lān, +IAηk, +lām, +IAm.⁵ Ekin uzun ünlülü şekillerini ihtiyatla karşılamak gerekmektedir. Ek, TTA'da dört kelimedede uzun ünlülüdür: *seklām* (*ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük*), *baylām* (*şımarık, yüzüstü, nazlı, yaramaz, terbiyesiz, arsız, densiz*), *dişlān* (*dişleri dışarı doğru çıkık olan kimse*), *sıylān* (*düzgün, dalsız budaksız ağaç*). Bu kelimelerde +IA- isimden fiil yapma eki ile -(y)An veya -AğAn fiilden isim yapma eklerinin bulunduğu, -y- veya -ğ- sesinin erimesi ile uzun ünlülü şeklin ortaya çıktığı düşünülebilir. Fakat bu kelimelerde -(y)An veya -AğAn ekinin kelimeye kattığı “alışkanlık, süreklilik” anlamı değil; benzerlik, yakınlık anlamı söz konusudur. *seklām* dışında kalan diğer üç kelimenin normal ünlülü şekilleri de TTA'da görülmektedir ve bunlar, uzun ünlülü şekillere göre çok daha yaygındır. DS'ye göre uzun ünlülü kelimelerden *seklām* sadece Kütahya'da, *baylām* sadece Muğla'da, *dişlān* sadece Van'da, *sıylān* ise Ordu ve Adana'da tespit edilmiştir.

TTA'da farklı kaynaklardan gelen eklerin işlev ve ses benzerliği dolayısıyla birbirine karışmış olabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir. Bazı kelimelerin bu eklerden hangisi ile kurulmuş olduğunu kesin olarak tespit etmek güçtür.

TTA'da benzerlik, yakınlık işlevi taşıyan +IAη ekinin işlevleri ve bu ek ile türediğini düşündüğümüz kelimeler şunlardır:

3.2.1. Yer adları ve bir yerin özelliğini gösteren sıfatlar türetir:

bozlan/bozlaη “kireçli toprak” (DS: 752). krş. TTA *bozlak* “killi toprak” (DS: 751). *çaylan* “çakıllı, kumlu yer” (DS: 1098). OT *çaylan* “kumlu toprak” (LÇ: 150); bk. EDAL: 409.

⁵ Kelime içinde ve sonunda η > m ve n > m değişimi için bk. Çağatay, 1954: 29, Caferoğlu, 1964: 26-27.

çığlan “suların sığ ve balık yatağı olan yeri” (DS: 1163). krş. TTA *çığ* “sık, çok” (DS: 1159), TTT *çığ* “sürü, kabile” (YTS: 54). *çığlan* < *çığ* “nem, rutubet” (Reychman 1966: 388).

çorağlan “çorak yer” (DS: 1270).

dızlan “ağaçsız, çıplak dağ” (DS: 1477). TTA *daz* “otsuz, çıplak arazi, tepe” (DS: 1390), OT *taz* “kel, bitkisiz, çorak” (DLTD: 591); krş. TTA *dazlak* “otsuz, çıplak arazi, tepe” (DS: 1391).

düzlen “düz, ova” (ADÜM: 167). TTA *düzlen* “yüksekteki düzlük arazi” (DGBA: 468), *düzley* “düz yer” (SYA: 716); YUyg. *tüzley* “vadi, dere, ova” (YUTS: 432); krş. TTA düzlük “düz yer” (DS: 1646).

göklen “yeşillik, çimenlik” (DS: 2138).

kaylan “taşlı toprak” (DS: 2700). krş. TTA *kayır* aa. (DS: 2700), OT *kayır* “kum; kaba topraklı yer” (DLTD: 285), TTT *kayır* “kum, kalın kum, çakıl” (YTS: 131). krş. TTA *gay* “ekili olan tarlada, tohumun toprak üstüne çıkmasına engel olan sertleşmiş kısım” (DS: 1942).

kızlan “killi, çorap toprak; kırmızı topraklı yer” (DS: 2868).

kortlan “kayalarda küçük oyuklar” (DS: 2927). TTA *kort* “çukur” (DS: 2927).

koylan “su çevirisi, akarsuların durgun ve dönen en derin yeri” (DS: 2942), *goylan* “nehirin derin yeri” (DS: 2111); TTA *kuy* “suyun akararak ağaçlar altında yaptığı oyuklar” (DS: 3019), OT *koy* “derenin koyağı, dibi; alt, dip” (DLTD: 352, KBİ: 273).

küflen “hayvanların toz ve güneş banyosu yaptığı yer” (OGE: 424).

özlen “su kaynağı; küçük dere” (DS: 3372). TTA *öz* “su arki; dere, çay, ırmak; pınar, derelerin çıktığı yer” (DS: 3367); ET *öz* “vadi” (OTG: 251); krş. ET *özek* “küçük dere” (EUTS: 103).

saylan “yar, uçurum” (DS: 3560). TTA *say* “dik kayalık, taşlık yer; kayalık yar, uçurum” (DS: 3556), OT *say* “kara, taşlık yer” (DLTD: 500). krş. TTA *saylak* “dağın dik ve kayalık yüksek yeri; dere tepe, engebe; sarp yer” (DS: 3560); bk. KBS: 745.

seklām “ormanlık, kayalık ya da dağ başındaki düzlük” (DS: 3568). krş. TTA *seki* aa. (DS: 3568), *sek/ seki* “toprak üstündeki yükseklik, doğal set” (DS: 3568).

sulan “bataklık, sazlık, sulu yer” (DS: 3691), *sulam/ sulamnık* aa. (DRTA: 345); bk. KBS: 813.

toylan “yele açık olan alan; ormansız, çıplak alan” (DS: 3975). OT *toy* “çanak yapılan çamur” (DLTD: 642); toy için bk. EDPT: 567, Tezcan, 1981: 297.

yivlen “dağlar arasındaki çukur yer, vadi” (DS: 4284). TTA *yiv* “yarık, çıkıntı”, TTT *yiv* “birbirine bitişik olan iki şey arasındaki çizgi” (YTS: 247); krş. TTA *yivek* “dağdaki çukur” (DS: 4283).

3.2.2. Nitelik, benzerlik, yakınlık ifade eden sıfatlar türetir:

aklan “beyazca, beyaza yakın; tombul, beyaz” (DS: 157).

baylan/ baylām “şımarık, yüzüstü, nazlı, yaramaz, terbiyesiz, arsız, densiz” (DS: 581), *baylan* “nazlı, ince davranışlı” (DS: 4450), *baylan* “tembel, işsiz güçsüz; serbest, başıboş; sebatsız; nazlı” (DS: 581); krş. TTA *baydan/ bayın/ bayık/ baylak/ baymak* “şımarık, yüzüstü, nazlı, yaramaz, terbiyesiz, arsız, densiz” (DS: 581), *baylan-/ baynan-* “şımarık, nazlanmak” (DS: 581), *baynan-* “bay çocuğu gibi şımarık, coşmak” (DTAS: 67); < bay- “bayılmak” -la-n (KBS: 123).

- bozlan* “bozumsu renkte” (DS: 752). krş. TTA *bozlak* aa. (DS: 751).
cıvlan “sulu” (DS: 944).
diplen “kısa boylu, şişman” (DS: 1511). krş. TTA *diplek* aa. (DS: 1511).
dişlen/ dişleŋ/ dişlân/ dişlank “dişleri dışarı doğru çıkık olan kimse” (DS: 1525),
dişleŋ “üst dişleri, alt dişlerinden ilerde olan” (MAS: 119), krş. TTA *dişleg* aa. (DS: 1525).
kırlan “yıkık, bakımsız” (DS: 2831).
loğlan “iri adam” (DS: 3083). TTA *loğ/ loğ taşı/ loğu taşı* “toprağı ezmek için kullanılan taş silindir” (DS: 3082).
sazlan “kahverengimsi renkli keçi” (MAS: 317).
sırlan “düzgün, pürüzsüz, parlak” (DS: 3617). krş. TTA *sırlak* aa. (DS: 3617). TTT *sırlan* “cilâli, kaygan, düz” (YTS: 187), OT *sır* “kendisiyle Çin kâseleri cilalanıp üzerine nakış yapılan macun” (DLTD: 517).
sıvlan/ sıylan/ sıylân “düzgün, dalsız budaksız ağaç” (DS: 3626). OT *sıvlan* “dalı, budağı olmayan (ağaç); kıvrırcık olmayıp düz olan (saç)” (DLTD: 546), bk. EDPT: 788.
söples “oval, yuvarlak” (MAS: 333), *söplem* “yuvarlak, oval biçiminde” (DS: 3680), *söblen* “yumurta biçimi, oval” (DS: 3671). TTA *söbe/ söbü* “yumurta biçimi, oval” (DS: 3671), TTT *söbü/ söbe* “beyzi, yumurta biçiminde” (YTS: 191), OT *subı* “uzun ve sivri nesne” (DLTD: 536). krş. TTA *söbelek* aa. (DS: 3671). *subı* için bk. EDPT: 784; EDAL: 1282.
toylan “gelişmiş, yakışıklı, gösterişli kız, delikanlı” (DS: 4771). krş. OT *taylan er* “ince, kibar, güzel, boylu boslu, rengi parlak, elbisesi temiz adam” (DLTD: 590).
tuğlan “kabarık (saç)” (DS: 3986).

3.2.3. Bitki adları türetir:

- oklan* “ince çam ağacı” (DS: 2375).
çiğelem “çilek” (DS: 1206). krş. TTA *çiğelek* aa. (DS: 1206); TTA *çiğe* “ceviz ve badem içi” (DS: 1206), *çiye* “kabuklu meyvelerin içi; fasulyenin içi” (DS: 1250), *ciye* “kiraz” (KYA: 1017). çilek (< çiğelek) için bk. TDES: 92-93, Şirin User, 2010: 132-135.
dobalan “patates; yağmurdan sonra çıkan ve yenilebilen bir çeşit mantar” (DS: 1533), *domalan* “yer elması; yumurta; patatese benzeyen ve yenilebilen bir çeşit mantar” (DS: 1543); krş. TTA *doma* “topaç” (DS: 1548), *topa* “yuvarlak, küre biçiminde” (DS: 3961), *toma* “tombul, yuvarlak” (DS: 3953); krş. TTA *domalak* “patatese benzeyen ve yenilebilen bir çeşit mantar; yer elması” (DS: 1549). < dom+al-an (TTL: 643, KBS: 295), < top (TDES: 118).
düğlen “kavun, iyi cins kavun” (DS: 1621). krş. TTA *dülek/ düğelek/ düğüle/ divlek/ düvlek* aa. (DS: 1621); krş. YUyg. *düğlek* “yuvarlak, daire”, *düğli-* “yuvarlanmak” (YUTS: 107); krş. TTA *düvlek/ düvelek* “araba tekerleğinin ortasındaki dingil yatağı” (DS: 1641), *düğlek* “araba tekerleğinde parmakların takıldığı tekerlek başlığı” (DS: 1621). *düvlek/ düğlek* için bk. TTL: 503, VEWT: 137; TDES: 115; KBS: 290, 310.
ğabartlan “yaprakları nergis yaprağına benzer çiçeksiz bir bitki” (MAS: 153).
göğelen “armut, kayısı, erik, vb. ağaçlarda çıkan (biten, büyüyen) açık yeşil renkli otsu bitkiye verilen ad” (KDAD 6). krş. TTA *gögelek* “ağaçlarda görülen ve asalak olarak yaşayan bir bitki, ökseotu” (DS: 2126), TTT *gögelek* “ağaçları kurutan asalak bitki” (YTS: 95).
soğuklan “semiz otu” (DS: 4700). krş. TTA *söğlanotu/ soğukluk* aa. (DS: 4700).

söbelen/ söbeleğ “yenilen bir cins sivrice mantar” (DS: 3672), *söbelen* “kır ve dağlarda biten yumurta biçiminde bir çeşit mantar” (DS: 4704). TTA *söbe/ söbü* “yumurta biçimi, oval” (DS: 3671), TTT *söbü/ söbe* “beyzi, yumurta biçiminde” (YTS: 191), OT *subı* “uzun ve sivri nesne” (DLTD: 536). *subı* için bk. EDPT: 784; EDAL: 1282.

3.2.4. Yakınlık, benzerlik, küçültme işlevleri ile çeşitli somut adlar türetir:

arklan “ufak ve düzensiz suyolu” (DS: 327).

dobalan “kabuğu ile pişirilmiş yumurta, patates” (DS: 1533). krş. TTA *doma* “topaç” (DS: 1548), *topa* “yuvarlak, küre biçiminde” (DS: 3961), *toma* “tombul, yuvarlak” (DS: 3953); krş. TTA *dobalak* “eni boyu birbirine eşit olan, şişman (insan ve hayvan için)” (DS: 1533).

kozalan “pamuk kozası” (DS: 2945). krş. TTA *kozalak* “ipek böceği kozası” (DS: 2945).

küklen “ilkbahar” (DS: 3026). TTA *köklem* aa. (DS: 2952); Özb. *köklem* aa. (ÖTS: 251), Krgz. *köktöm* aa. (KrgzS: 499).

oklan “ince, uzun sırk” (DS: 2375).

özlen “ağaç kökü” (DS: 3372), *özlem* “kimi bitkilerin tohum için uzayan göbek bölümleri” (DS: 4631), *özlenk* “kemik ya da ağacın özü” (DS: 3372).

toylan “tipili, fırtınalı, bozuk hava” (DS: 3975).

4. Sonuç

• Farklı kaynaklardan gelen birden çok +lAn eki vardır. Benzerlik, yakınlık işlevi taşıyan +lAn eki, son sesinin damaksız olması ile öteki eklerden ayrılır. Bu ekin temel işlevi benzerlik, yakınlık anlamı ile sıfat türetmektir. Bu ek ile kurulu sıfatların çoğu zamanla kalıplaşarak adlaşmıştır.

• +lAn eki, büyük bir ihtimalle, pekiştirme işlevi taşıyan +lA eki ile yine benzer bir işleve sahip olan +An ekinin birleşmesi yoluyla ortaya çıkmış bir ektir.

• Zamanla -ğ > -n değişimi ile +lAn ekinin +lAn biçimi de ortaya çıkmıştır. TTA’da bazı kelimeler hem +lAn hem de +lAn biçimleri ile yer almaktadır: bozlan ~ bozlaş, düzlen ~ düzleş, dişlen ~ dişleş, söpleğ ~ söblek...

• +lAn eki ile +lAk eki benzer bir yapıya ve işleve sahiptir. TTA’da her iki ekin de aynı köke gelerek aynı veya yakın anlamda kelimeler oluşturdukları görülmektedir: bozlaş ~ bozlaş, dızlaş ~ dızlaş, düzleş ~ düzleş, baylan ~ baylak, bozlaş ~ bozlaş, diplen ~ diplek, dişleş ~ dişleş, söpleğ ~ söblek...

• Tarihî ve çağdaş lehçelerde nadir görülen bu ek, TTA’da pek çok kelime türetmiştir.

Kısaltmalar

aa. : aynı anlam

AAS: UYGUÇ, Arif A. (2006). *Aydın Ağzı ve Sözlüğü*. Aydın: Kolalı Matbaası.

ADÜM: Caferoğlu, Ahmet (1994). *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I*. Ankara: TDK Yayınları.

Alt. : Altay Türkçesi

AltTS: Baskakov, N. A. ve T. M. Taşçakova (1999). *Altayca-Türkçe Sözlük*. Haz. Emine Gürsoy-Naskali ve Muvavvak Duranlı. Ankara: TDK Yayınları.

AYF: Tokdemir, Hayrettin (1993). *Artvin Yöresi Fokloru*. Ankara.

Çağ. : Çağatay Türkçesi

DGBA: Tok, Turgut (2002). *Denizli İli Güney ve Güneybatı Bölgesi Ağzları*. Doktora Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

DLT-III: Atalay, Besim (1985). *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi III*. Ankara: TDK Yayınları.

DLTD: Atalay, Besim (1986). *Divanü Lûgat-it-Türk Dizini*. Ankara: TDK Yayınları.

DRTA: Mollova, M. Rıza (2003). *Doğu Rodop Türk Ağzlarının Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

DS: TDK (1963-1982). *Derleme Sözlüğü I-XII*. Ankara: TDK Yayınları.

DTAS: Cebeci, İsa (2010). *Örneklerle Deliorman Türk Ağzı Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

DTO: Pavet de Courteille, A. J. B. M. Michel (1870). *Dictionnaire Turc-Oriental*. Paris: Imprimerie Impériale.

EDAL: Starostin, S. vd. (2003). *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*. Leiden-Boston: Brill.

EDPT: Clauson, Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University Press.

ESTY-I: Sevortyan, E. V. (1974). *Etimologičeskiy slovar' tyurkskih yazıkov I*. Moskva: İzdatel'stvo Nauka.

ET: Eski Türkçe

ETG: Gabain, A. Von (1988). *Eski Türkçenin Grameri*. Çeviren: Mehmet Akalın. Ankara: TDK Yayınları.

EUTS: Caferoğlu, Ahmet (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Karh.: Karahanlı Türkçesi

KBİ: Arat, R. Rahmeti (1979). *Kutagu Bilig III İndeks*. Haz. Kemal Eraslan, O. F. Sertkaya ve N. Yüce. İstanbul: TKAE Yayınları.

KBS: Gülensoy, Tuncer (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I (A-N) - II (O-Z)*. Ankara: TDK Yayınları.

KDAD: Ayva, Aziz (2003). *Konya Dağ Köyleri Ağzlarından Derlemeler. Yeni İpek Yolu (Özel Sayı)*, 273-280.

KYA: ACAR, Ergün (2012). *Kastamonu ve Yöresi Ağzları*. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

Krgz. : Kırgız Türkçesi

KrgzS: Yudahin, K. K. (1988). *Kırgız Sözlüğü I-II*. Çev. Abdullah Taymas. Ankara: TDK Yayınları.

LÇ: Şeyh Süleyman Efendi-yi Buhârî (H. 1298). *Luğat-i Çağatay ve Türkî-yi Osmanî*. İstanbul: Mihran Matbaası.

MAS: Tor, Gülseren (2004). *Mersin Ağzı Sözlüğü*. İstanbul: Kebikeç Yayınları.

ME: Yüce, Nuri (1993). *Mukaddimetü'l-Edeb -Hvârizm Türkçesi ile Tercümeli Şuşter Nüshası-*. Ankara: TDK Yayınları.

- OGE: Durmaz, Ramazan (2009). *Oğuzcadan Gelen Esinti: Karakoyunlu Yörükleri Ağzından Büyük Türkçe Sözlüğe Katkılar. Turkish Studies*, 4/4, 331-466.
- OT: Orta Türkçe
- OTG: Tekin, Talat (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Özb. : Özbek Türkçesi
- ÖTS: Berdak, Yusuf (1993). *Türkçe-Özbekçe ve Özbekçe-Türkçe Sözlük*. Taşkent: Özbek Remaksa.
- RIA: Günay, Turgut (1978). *Rize İli Ağzıları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şor.: Şor Türkçesi
- ŞS: Tannagaşeva, A. N. K., Akalın, Ş. H. (1995). *Şor Sözlüğü*. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- TAS: Sırkaşeva, L. T., Kuçığaşeva, N. A. (2000). *Teleüt Ağzı Sözlüğü*. Çeviren: Ş. H. Akalın ve Ç. Turgunbayev. Ankara: TDK Yayınları.
- Tel.: Teleüt Türkçesi
- SYA: Demir, İmdat (2012). *Sarıgöl ve Yöresi Ağzıları*, Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- TDES: Eren, Hasan (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- Trkm. : Türkmen Türkçesi
- TDDS-I: Kyıasowa, G. vd. (2015) “*Türkmen Dilinin Düşündürişli Sözlüğü I*”. Aşgabat: Magtymguly Adyndaky Dil we Edebiyat İnstituty.
- TDDS-II: Kyıasowa, G. vd. (2015) “*Türkmen Dilinin Düşündürişli Sözlüğü II*”. Aşgabat: Magtymguly Adyndaky Dil we Edebiyat İnstituty.
- TTA: Türkiye Türkçesi Ağzıları
- TTAS: (1977). *Tatar Telénen Anlatmalı Süzlégé I*. Kazan: Tatarstan Kitap Neşriyatı.
- TTL: Tietze, Andreas (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı I (A-E)*. İstanbul-Wien: Simurg Yayınları.
- TTT: Tarihî Türkiye Türkçesi
- Tuv. : Tuva Türkçesi
- TuvTS: Arıkoğlu, Ekrem ve K. Kuular (2003). *Tuva Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- TYA: Tayşi, Mustafa (2007). *Tavşanlı ve Yöresi Ağzı İncelemeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- VEWT: Räsänen, Martti (1969). *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*, Helsinki: Leksika Societatis Fenno-Ugricae XVII/ 1.
- VGHA: Gökçur, Engin (2012). *Van Gölü Havzası Ağzıları*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- VTa: Németh, Gulya (2014). *Folklorik ve Dinî Metinler Üzerinde Vidin Türkleri Ağzı Araştırmaları*. Çev. Abdurrahman Güzel. Ankara: TDK Yayınları.
- YTS: TDK (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Haz. Cem Dilçin. Ankara: TDK Yayınları.
- YUTS: Necip, E. Emiroviç (1995). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*. Çev. İklil Kurban. Ankara: TDK Yayınları.
- YUyg. : Yeni Uygur Türkçesi

Kaynaklar

- Atalay, Besim (1941). *Türk Dilinde Ekler ve Kökler Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: TDK Yayınları.
- Banguoğlu, Tahsin (2004). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Brockelmann, Carl (1954). *Osttürkische Grammatik der islamischen Litteratursprachen Mittelasiens*. Leiden: E. J. Brill.
- Caferoğlu, Ahmet (1964). Anadolu Ağızları Konson Değişmeleri. *TDAY-B* 1963, 1-33.
- Clauson, Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford University Pres.
- Clauson, Gerard (2007). Türkçede Sekizinci Yüzyıldan Önce Kullanılan Ekler. Çeviren: Uluhan Özalan. *Dil Araştırmaları*, 1, 185-196.
- Çağatay, Saadet (1954). Türkçede η ~ ğ Sesine Dair. *TDAY-B* 1954, 15-30.
- Çağatay, Saadet (1978). Kazan Lehçesinde Bazı Tekitler. *Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler*. Ankara: AÜ DTCF Yayınları.
- Deny, Jean (1941). *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*. Çeviren: Ali Ulvi Elöve. İstanbul: Maarif Vekâleti.
- Duman, Musa (2008). Eski Türkiye Türkçesinde +IA Ekli Zarfların Kullanımı Üzerine. *Turkish Studies*, 3/3, 345-355.
- Ercilasun, A. Bican (2008). La Enklitiği ve Türkçede Bir ‘Pekiştirme Enklitiği’ Teorisi. *Dil Araştırmaları*, 2, 35-56.
- Erdal, Marcel (1991). *Old Turkic Word Formation I-II*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Ergin, Muharrem (1990). *Türk Dil Bilgisi*. Ankara: Bayrak Basım Yayın Tanıtım.
- Ersoy, Feyzi (2013). Çuvaş Türkçesindeki +IA Eki Üzerine. *Dil Araştırmaları*, 13, 57-71.
- Gabain, A. Von (1988). *Eski Türkçenin Grameri*. Çeviren: Mehmet Akalın. Ankara: TDK Yayınları.
- Ganiyev, Fuat (2013). *Bugünkü Tatar Türkçesi Söz Yapımı*. Çeviren: Murat Özşahin. Ankara: TDK Yayınları.
- Güzel, Ferdi (2015). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Söz Yapımı*. Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Hatipoğlu, Vecihe (1974). *Türkçenin Ekleri*. Ankara: TDK Yayınları.
- İpek, Birol (2009). *Türkçede Pekiştirme Edatları*. Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Korkmaz, Zeynep (2000). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Nalbant, M. Vefa (2004). Türkçe Enklitik Edatı ‘LA’. V. *UTDK*. Ankara: TDK Yayınları.
- Önler, Zafer (1996). Türkçede -IA Zarf Eki. *UTDK 1992*. Ankara: TDK Yayınları.
- Poppe, Nicholas (1992). *Moğol Yazı Dilinin Grameri*. Çeviren: Günay Karaağaç. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Räsänen, Martti (1957). *Materialien zur Morphologie der türkischen Sprachen*. Helsinki: Studia Orientalia Edidit Societas Orientalis Fennica XXI.
- Reychman, Jan (1966). Polonya'nın Bir Güney Lehçesinde Kullanılan Bir Sözcüğün Menşei Hakkında. *Reşit Rahmeti Arat İçin*. İstanbul: TKAE Yayınları.
- Şçerbak, A. Mihail (2000). Arslan Kelimesinin Etimolojisine Dair Bazı Mülâhazalar. *Hasan Eren Armağanı*. Ankara: TDK Yayınları.
- Şirin User, Hatice (2010). Türk Dillerinde Çilek ve Yilek. *Studies on the Turkic World (A Festschrift for Professor St. Stachowski on the Occasion of His 80th Birthday)*. Kraków.

- Tekin, Şinasi (2001). Türkçedeki Bazı Çekim Eklerinin Tarihi Üzerine Düşünceler ve +leyin Eki Hakkında. *İştikakçının Köşesi*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Tezcan, Semih (1981). Peter Zieme Manichäisch-türkische Texte. Berliner Turfantexte V, Schriften zur Geschichte und Kultur des Alten Orients. Akademie der Wissenschaften der DDR, Zentralinstitut für Alte Geschichte und Archäologie. Akademie Verlag, Berlin, 1975. 90 s. + 56 tablo üzerinde 178 tıpkıbasım, 4°. *TDAY-B* 1978-1979, 295-300.
- Üstüner, Ahat (2003). *Türkçede Pekiştirme*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Basımevi.